

"popular science", or "natural science" versus "humanities", are germane. A more apposite distinction, he proposes, would be that between the dialogue and the system, exemplified here by Fontenelle's *Entretiens* and Newton's *Principia Mathematica*, respectively. Jordheim shows how the genre of the text effects what rhetorical possibilities can be exploited in the wording of translations, prefaces, new editions and other vital elements in the circulation of knowledge. In so doing, he makes explicit the analytical and methodological shift involved in the conception of the "work" and knowledge that is said to circulate, apart from ideas of authorial intention, originality and coherence.

On the whole, the book is well-written and well-organized, and the articles are informative and engaging. The claims for the radical re-orienting of historical writing may be somewhat exaggerated; a number of the contributions seem to use the theoretical apparatus of the history of knowledge as a way of packaging their study rather than as an indispensable instrument of analysis. That said, the volume provides the reader with a relatively broad and illustrative selection of problems and subjects. If the thesis of knowledge circulation is correct, the novelty or usefulness of the framework as such can only be judged by its effects, which means that we will just have to wait and see.

Uppsala universitet

SHARON RIDER

Tobias Hübinette & Andréaz Wasniowski (red.), *Studier om rasism: Tvärvetenskapliga perspektiv på ras, vithet och diskriminering* (Malmö: Arx förlag 2018), 306 s.

Den strukturella rasismen i dagens Sverige är utgångspunkten i den aktuella antologin *Studier om rasism*. Det centrala argumentet är att den strukturella rasismen är en form av förtryck som inte erkänns, en följd av det som brukar kallas den färgblinda antirasismens logik.

Enligt denna logik, inbegripen i svensk myndighetsutövning, existerar inte ras när det gäller människor och därför ska ordet inte användas alls. Det som åsyftas i detta sammanhang är nästan alltid ras i biologisk mening och inte hur begreppet används för att beskriva en social konstruktion och allmän kategorisering som tenderar att ha reella och skadliga samhällliga konsekvenser.

Rasifiering, det vill säga tendensen att tillskriva skilda gruppstillhörigheter utgående från yttre egenskaper såsom hudfärg och namn, är ett centralt

begrepp för antologin. De föreställningar som präglar dessa konstruerade grupptillhörigheter anses enligt postkolonial teori kunna vara orsaken till omfattande strukturell diskriminering.

Antologins syften är därmed uttalat samhällskritiska och politiska, och söker att ge prov på sina teser med vetenskaplig forskning och empiriska belegg. Antologins tre huvuddelar kan karakteriseras som både historiska och samtidsorienterade. Det är dock det senare perspektivet som dominerar, och bokens sista del kan även i begränsad utsträckning sägas vara framåtblickande. Den första delen redogör för historiska perspektiv på rasforskning och rastänkande, den andra studerar myndigheter och institutioner, och den tredje studerar olika föreställningar om svenskhet.

Leila Brännström demonstrerar i antologins första bidrag hur begreppet "ras" utmönstrats från svenska lagtexter sedan slutet av 1990-talet. Sverige är ett av de få länder som har eliminerat begreppet ras från sin antidiskrimineringslagstiftning, och hon spårar ursprunget till en ovilja att överhuvudtaget synliggöra, benämna eller räkna minoritetsgrupper. Förklaringen ser hon i argumentet att användningen av "ras" i svensk lagtext setts som problematisk under efterkrigstiden, en tid då ojämlikheter och orättvisor sällan diskuterats utgående från "ras" och "rasdiskriminering".

Rasbegreppets negativa konnotationer har även sitt källsprång i den historiskt sett betydande svenska rasbiologiska forskningen. Andréaz Wasniowski gör i sitt idéhistoriska bidrag upp med vår samtids felaktiga bild av rasbiologin som en i grunden ovetenskaplig verksamhet. Detta gör han genom en jämförelse med fysiognomiken och frenologin som kunskapstraditioner, och han utreder varför dessa inte etablerades på samma sätt som den rasbiologiska forskningen. Påståendet att äldre rasforskning inte var vetenskap menar Wasniowski är ett sätt att frikoppla vetenskapen från rasism och därmed frikänna samtiden.

Det historiska perspektivet följs av en rad olika studier av institutionella maktförhållanden. Genom huvudsakligen sociologiska studier av individers upplevelser i olika samhälleliga sammanhang erhålls en bild av dagens systemiska rasism, i regel på basis av intervjuer och enkäter. Yael Feiler undersöker exempelvis hur skådespelare upplever diskriminering inom teatern, dels genom besättning av rasifierade eller stereotypa roller, dels genom det blandade bemötande minoritets-skådespelare får av regissörer och medskådespelare.

Rasismens konsekvenser framställs därmed i denna antologi utgående från personliga och specifika uttryck, även om de antyder mer eller mindre tydliga strukturella mönster. Arbets- och bostadsmarknadens segregering får exempelvis ingen djupare utredning. Små undantag är i detta fall Erik Hanssons studie om EU-migranter och svensk bostadspolitik liksom Paula

Mählcks bidrag om rörlighet på den internationella akademiska arbetsmarknaden.

Mählcks artikel utmärks även på ett förtjänstfullt sätt genom sin komparativa ansats. Genom att följa hur forskare från Moçambique som finansieras genom svenskt forskningsbistånd erfar akademisk yrkesmobilitet erhåller man flera olika perspektiv på hur strukturer upprätthålls i Sverige, Moçambique och Sydafrika, strukturer som inte alltid bygger på en överordnad vithet.

Det som framstår som något av ett problem i antologin är den historiska kontexten. De artiklar som presenterar 1900-talets kopplingar mellan politik och ras tenderar att förespråka en kontinuitet. I förbigående dras kontinuiteten ända tillbaka till Sveriges koloniala förflutna, men frågan om hur dagens rasism har ett ursprung i detta arv får dessvärre förbli obesvarad. Michael McEachrane har i en aktuell artikel i *Human Rights Review* ("Universal Human Rights and the Coloniality of Race in Sweden") gjort ett mera ingående försök att utreda dessa kopplingar, och noterar att Sverige i utrikespolitiska sammanhang rentav saknar en kolonial historia.

Det är svårförståeligt att antologin låter påskina en kontinuitet i frågor om invandring och medborgarskap även efter viktiga brytningspunkter, bland annat andra världskrigets slut samt 1960-talets politiska rörelser. Det noteras att invandringen ändrade karaktär under 1970-talet, vilket resulterade i framväxten av antirasistiska demonstrationer, rörelser och nätverk. Dessa fenomen blev då för första gången politiska frågor som den svenska statsmakten måste förhålla sig till. Det perspektiv som framträder är likväl att detta primärt var en fråga om anpassning och ingen större omvälvning. Man fäster till exempel uppmärksamhet på att den svenska invandringspolitikerna under 1970-talet tillskrev människor kollektiva identiteter på ett sätt som låg märkligt nära förkrigstidens rastänkande.

Men det som antologin försummar helt och hållet är 1960-talets mångkulturella aktivister i Sverige och deras samhällsprogram. Visserligen var dessa aktivister representanter för primärt vita minoritetsgrupper, kristna eller judar, vilket Mats Wickström redogör i sin doktorsavhandling från 2015, *The Multicultural Moment: The history of the idea and politics of multiculturalism in Sweden in comparative, transnational and biographical context, 1964–1975*. Den mångkulturella vändningen och avsteget från assimilationspolitiken under 1960- och 1970-talen framstår som ett fruktbart exempel för antologins syften, inte minst för att nyansera författarnas egen position.

Exemplet skulle även ge en behövlig kontext till Tobias Hübinettes reflektioner kring den svenska biopolitikens historia. Hübinette argumenterar för att utvecklingen från en negativ till en positiv biopolitik skedde nästan som en naturlig följd av de internationella adoptionernas tillväxt i Sverige, det

vill säga hur den svenska befolkningspolitiken övergick från tvångssterilisering och minoritetsassimilering till fertilitetsvård och en familjegynnande socialpolitik och minoritetsintegration. Godkännandet av viljan att ta emot barn med ett annat ursprung i svenska familjer ges alltså en nyckelroll i ett mycket komplicerat samhällsligt skeende. Kausaliteten mellan dessa fenomen är inte helt övertygande med tanke på alla andra samtida processer som måste anses ha bidragit till samma utveckling.

Generellt sett är *Studier om rasism* en viktig bok för att få en bild av de olika former av främlingskap och marginalisering rasifierade personer upplever i dagens Sverige. I en tid då allt mer högljudda röster riktas mot universitetsvärlden och dess förmenta verklighetsfrånvändhet, kan det även vara värt att nämna att de flesta av artiklarna är tydliga och välargumenterade beträffande både sina teoretiska och sina empiriska delar, även för lekmän. En otymplig teoretisk jargong föreligger i en del fall, men även dessa är grundade i ett seriöst hantverk med en klar problemformulering.

Flera av bidragen pekar även väldigt tydligt på den intersektionella analysens styrkor. När klass, kön, ålder och andra faktorer sammanlänkas med ras tenderar en mera nyanserad bild att framträda, en som inte alltid utspelar sig i det binära förhållandet vit–icke-vit. Sammanblandningen av aktivism och vetenskap kan diskuteras, men påverkar inte den seriösa vetenskapliga ansatsen på ett genomgående sätt. Fastän studierna inte saknar bredd och omfång felas dock antologin ett antal perspektiv som skulle behövas för att förstå segregeringens och den strukturella rasismens mekanismer, bland annat den så viktiga närhistorien. Antologin skulle även varit förtjänt av en mer stringent korrekturläsning.

Åbo Akademi

VICTOR WILSON

Nils Billing, Susanne Carlsson, Ragnas Hedlund, Allan Klynne, Michael Lindblom & Hugo Montgomery, *Antiken: Från faraonernas Egypten till romarrikets fall* (Stockholm, Natur & Kultur 2017). 593 s.

Ända till för bara ett par generationer sedan var antiken ett självklart inslag i skolornas undervisning. Den studerades grundligt av de elever som läste på gymnasiet hel- eller halvklassiska gren, men även elever i realskola och folkskola, förutsattes bli bekanta med tidsperioden.

Så är det inte längre. I såväl skolorna som på universitet och högskolor har området för äldre tiders historia krympts rejält de senaste decennierna. Inom historieämnet är det, också på högskolenivå, den moderna tiden, och